

אמון עצמי

במוקד לימודינו היום – האמון העצמי של האדם בעצמו
דונו במתח בין המשניות הבאות והעלו טיעונים לכל צד?

1. אבות פרק ב משנה ד

הלל אומר אל תפרוש מן הצבור ואל תאמן בעצמך עד יום מותך ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו ואל
תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה :

2. משנה יג

רבי שמעון אומר הוי זהיר בקרית שמע ובתפלה וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני
המקום ברוך הוא שנאמר (יואל ב') כי אל חנון ורחום הוא אך אפים ורב חסד ונחם על הרעה ואל תהי רשע בפני
עצמך:

מתח דומה במשניות הבאות

3. משנה ח

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך
נוצרת

משנה טז

[טו] הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה אם למדת תורה הרבה נותנים לך שכר
הרבה ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך (ודע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא):
הסוגריים אינם מופיעות בכתבי היד.

באמון העצמי דן התלמוד הירושלמי

4. ירושלמי שבת פרק א הלכה ג

תני שמא ישכח ויטה. א"ר ישמעאל אני אקרא ולא אטה. ושכח והיה קרוב להטות. ואמר גדולים הן דברי חכמים
שאמרו שמא ישכח ויטה. ר' נתן אומר היטה אותו ממש. וכתב על פינקסו ואמר ישמעאל בן אלישע היטה הנר בשבת.
לכשיבנה הבית יהא חייב חטאת.

תמן תנינן אל תאמן בעצמך עד יום מותך. מעשה בחסיד אחד שהיה יושב ושונה אל תאמן בעצמך עד יום זקנותך. כגון
אני. אתת חדא רוחא ונסיתיה. ושרי. תהי ביה. אמרה ליה: לא תצוק, רוח אנא. אזול ואישתוי לחברך:
פני משה שם

כגון אני. - שכבר זקנתי ומובטחני שלא אחטא:

אתת חדא רוחא ונסיתיה. - ובאת שידה אחת בדמות נקבה בן אדם לנסותו ומכיון שלא עמד בהנסיון התחיל אח"כ
לתהות ולהתחרט בו והיה מצטער מאד ואמרה ליה לא תצעוק ולא תצטער רוח אנא ולנסותך באתי והזהר שלא תאמר
עוד כך אלא זיל ואשתוי לחברך ותאמר כמו ששנו הם אל תאמן בעצמך עד יום מותך:

- מה היו המניעים של ר' ישמעאל לעבור על גזירת חכמים?

- מה פשר הכתיבה בפנקס? למי נועדה הכתיבה?

- מדוע שינה החסיד את לשון המשנה?

- על מה תהא אותו חסיד?

- גם בדברי ר' נתן וגם בסיפור יש מתח בין נפילה אמיתית לבין כמעט נפילה – מה זה משנה? לשיטת מי המסר עוצמתי יותר?

מהי ההתייחסות הראויה לאדם הממוצע? השוו בבלי ירושלמי

5. בבלי ראש השנה טז עמוד ב

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים - תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו - נכתבין לחיים, לא זכו - נכתבין למיתה. אמר רבי אבין: מאי קרא - +תהלים סט+ ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו, ימחו מספר - זה ספרן של רשעים גמורין, חיים - זה ספרן של צדיקים, ועם צדיקים אל יכתבו - זה ספרן של בינוניים. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא: +שמות לב+ ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, מחני נא - זה ספרן של רשעים, מספרך - זה ספרן של צדיקים, אשר כתבת - זה ספרן של בינוניים.

6. תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה פרק א דף נז טור א ה"ג

דאמר רבי קרוספא בשם רבי יוחנן שלש פינקסיות הם אחת של צדיקים גמורין ואחת של רשעים גמורין ואחת של בינוניים זה של צדיקים גמורין כבר נטלו איפופסי של חיים מראש השנה זה של רשעים גמורין כבר נטלו איפופסי שלהן מראש השנה של בינוניים כבר ניתן להן עשרת ימי תשובה שבין ראש השנה ליום הכיפורים אם עשו תשובה נכתבין עם הצדיקים ואם לאו נכתבין עם הרשעים מה טעמא ימחו מספר אילו הרשעים חיים אילו הצדיקים ועם צדיקים אל יכתבו אילו הבינוניים

והפרשנים נחלקו באותה מחלוקת

7. עקידת יצחק סז

אמנם כוונת מחלוקת רבי אבין ורב נחמן בר יצחק (שם ט"ז ע"ב) בראיות הכתובים, הוא בעיני ענין דק, בענין האיש הבינוני הזה ראוי להתבונן בו.

וזה שר' אבין סבר שהבינונים האלו הם יותר קרובים בעינינו אל המחיקה מהספר מאל הכתיבה, ולזה אמר ועם צדיקים אל יכתבו זה ספר של בינוניים, כי להיות מציאותם חלוש, שלל הכתיבה מהם.

ורב נחמן אמר שעם שאינם מן הכתובים עם הצדיקים, כבר יש להם מציאות מספיק לשיאמר עליהם כתיבה מה, ולזה אמר אשר כתבת אלו בינוניים. ולטעם זה יראה שהביא זה ראה מכתוב אחד וזה מאחר, שלא יתחלפו רק בבינוניים לבד. ונפקא מינה לכשיעמד אדם על בינוניותו ביום הכפורים, דלמר אין לו על מה שיסמוך, ולמר עדין יש לו סמיכות מה....

יתכן גם שהמחלוקת היא

8. שיחות מוסר ודברי הגות מעזבונם של גדולי וקדושי ישיבות בית יוסף נובהרודוק, מאמר קג' עמ' תלח בינוניים - תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. אמר זקני ה"סבא" מנובהרודוק זצ"ל: הכוונה כמשמעו, 'תלויים' - כאדם שהחבל כבר נתון על צוארו, 'ועומדים' - שיש כסא תחת רגליו, והתליין מזומן להדוף את הכסא. והיינו שבעצם הוא כבר תלוי, אלא שיכול הוא לקבל חנינה מאת פני המלך כיוון שעדיין הוא עומד על הכסא.

ונראה בביאור דבריו, שמה שאמרו 'בינוניים תלויים ועומדים', שאין הכוונה שמשפטם נדחה עד יוה"כ, אלא נראה שבעצם נידונים הבינונים למיתה, אלא שהקב"ה רב חסד חפץ שיזכו לחנינה, ונתן להם זמן עד יוה"כ, שאם ישובו יחון אותם. [ובכך מיושבת קושיית הפני יהושע שהקשה, למה נפתח ספרן ברה"ש אם נידונים הם רק ביוה"כ, ולפי המבואר נידונים ברה"ש].

היוצא מן הדברים הוא, שאדם שהוא מחצה על מחצה נידון למיתה, ואין לו זכות קיום בעולם. וכדי לזכות בחיים צריך רוב זכויות! .

שבת לא עמוד ב

דרש רב עולא: מאי דכתיב קהלת ז אל תרשע הרבה וגו', הרבה הוא דלא לירשע, הא מעט לירשע? אלא: מי שאכל שום וריחו נודף, יחזור ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף?

בבלי סוטה לד עמוד ב

אמר רבי יצחק, דבר זה מסורת בידינו מאבותינו: מרגלים על שם מעשיהם נקראו, ואנו לא עלתה בידינו אלא אחד: +במדבר יג+ סתור בן מיכאל, סתור - שסתר מעשיו של הקב"ה, מיכאל - שעשה עצמו מן

קרן אורה שם

מרא דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מרגלים ע"ש מעשיהם נקראו ואנו לא עלתה כו'. נראה דבאו לישיב בזה קושיא גדולה, דהכתיב כולם אנשים ראשי בני ישראל המה. ואמרו ז"ל (במ"ר ט"ז, ה') אנשים צדיקים. ואמרינן (ברכות כ"ט ע"א) גמירי טבא לא הוי בישא. ואם יצא מאת אנשים צדיקים מכשול גדול כזה עד אשר דבר גדול דברו המה. לזה אמרו ז"ל. כי יש ב' בחינות בדרכי הצדיקים. הא' הוא צדיק מעיקרו, כי טוב הוא מראשית תולדתו, ויאחז בצדקות דרכו כל הימים מצד בחירתו הטובה. ובחינה זו אינה עלולה שיבא מכשול ע"י. ויש בחינה ב', כי מעיקרו ושרשו לא טוב הוא. אך מצד בחירתו הטובה משל ברוחו והלך בדרך טובה כל הימים. וזה קרוב להכשל ח"ו בעת בואו לידי איזה נסיון. כי יתגבר בו הכח הראשון להטותו מדרכו הטובה. וזשאז"ל במדרש (ש"ר ע"א, ג') יש ששמותן נאים ומעשיהם נאים ויש ששמותן נאים ומעשיהם כעורים, ויש ששמותן כעורים ומעשיהם נאים. והוא כנ"ל, כי השם יורה על עצמות האדם מעיקרו. וכדאשכחן בר' מאיר (יומא פ"ג ע"ב) דהוי דייק בשמא. ויש ששמותן נאים ומעשיהם נאים. היינו כי טוב הוא מעיקרו. וגם מעשיו היינו כח בחירתו נאה הוא. ויש ששמו נאה, כי מעיקרו טוב הוא. אבל מעשיו אינם נאים. כי בחירתו נטתה מדרך הטובה. ויש ששמו כעור. כי מעיקרו לא טוב הוא. אבל מעשיו נאים, שבחירתו טובה היא. וזה שאמר רבי יצחק דבר זה מסורת בידינו כו'. כי באמת כולם אנשים צדיקים היו. אבל לא מעיקרו, כי שמותן נקראו ע"ש סוף מעשיהם.

- מה מייצג שם ומה מעשה?

- האם אדם מכיר את עצמו ויודע מה הוא מעיקרו?

- מה ייחסנו לחטא של אחרים? האם הוא מלמד על מהות או מעידה? השוו ליחסינו לחטאים שלנו?

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ עמוד א – עמוד ב

יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה, שנאמר: +קהלת ט+ וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, בשביל חטא יחידי שחטא - אובד ממנו טובות הרבה.